

Л. С. ТЕРТИШНА

здобувач кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків, Україна
e-mail: liliter3006@ukr.net
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0226-4275>

ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Статтю присвячено комплексному дослідженню господарсько-правових засобів, за допомогою яких забезпечується ефективне функціонування державної регіональної політики. Визначено, що поряд з основними засобами регулювання такої політики, які закріплені Господарським кодексом України, існують спеціальні засоби, що містяться в інших нормативно-правових актах. Встановлено, що дія всіх цих господарсько-правових засобів спрямована на регулювання єдиного об'єкта – державної регіональної політики, однак на законодавчому рівні відсутня їхня класифікація, систематизація та консолідація.

Ключові слова: державна регіональна політика, економічна політика, господарсько-правові засоби, державне замовлення, державно-приватне партнерство.

Постановка проблеми. Ефективність та результативність дії будь-якої політики у державі безпосередньо залежить від того комплексу інструментів та механізмів, які у своєму арсеналі має та використовує така політика. Завдяки комплексній природі державної регіональної політики, поєднанню в ній різних напрямів та видів політик, саме вона з-поміж усіх інших містить широкий перелік засобів її реалізації, які є характерними для тих політик, які входять до її складу.

Досягнення пріоритетних цілей та завдань, поставлених перед державною регіональною політикою, здійснюється, в першу чергу, за допомогою господарсько-правових засобів. У зв'язку з цим виникає необхідність у тому, щоб, по-перше: визначити перелік господарсько-правових засобів реалізації дер-

жавної регіональної політики, по-друге: визначити джерела, у яких закріплені такі засоби та, по-третє: надати класифікацію господарсько-правових засобів. Перелічені заходи дозволять зрозуміти увесь обсяг та ступінь правової розробленості господарсько-правових засобів, які на сьогоднішній день існують та регулюють державну регіональну політику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Господарсько-правові засоби впливу на господарські відносини є постійним об'єктом дослідження в наукових працях багатьох дослідників у сферах промислової, зовнішньоекономічної, інноваційної, інвестиційної політики – Д. В. Задихайла, В. О. Усатого, В. А. Юсупова, Ю. Є. Атаманової, В. І. Кухаря, Є. В. Череповського. Однак які господарсько-правові засоби регулюють саме державну регіональну політику та який вплив вони мають на неї, не було предметом вивчення в межах господарського права, оскільки така політика переважно розглядається через призму державного будівництва.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження всіх господарсько-правових засобів за допомогою яких здійснюється регулювання державної регіональної політики, а також надання класифікації та систематизації таких засобів.

Виклад основного матеріалу. Під засобами державного регулювання господарської діяльності розуміється сукупність економічних, правових, організаційних способів здійснення регулюючого впливу держави в особі органів, наділених організаційно-господарськими повноваженнями на діяльність суб'єктів господарювання. Основні засоби державного регулювання господарської діяльності визначені та закріплені у статті 12 Господарського кодексу України, відповідно до якої ними є: державне замовлення; ліцензування, патентування і квотування; технічне регулювання; застосування нормативів та лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Однак далеко не всі засоби державного регулювання, передбачені чинним законодавством України, за своєю природою відносяться саме до такого виду політики, як державна регіональна політика та відповідно здійснюють її регулювання. Саме тому доцільно визначити ті засоби, які, будучи у загальному переліку, визначеному Господарським кодексом України, сприяють запровадженню та ефективній реалізації виключно такої політики.

На думку В. С. Щербини, з урахуванням характеру основних засобів їх можна поділити на три групи: економіко-правові засоби, організаційно-правові засоби та юридичні (правові) засоби [1, с. 38]. Серед усіх перелічених груп лише завдяки економіко-правовим засобам здійснюється найбільший вплив на розвиток державної регіональної політики, адже такі засоби спрямовані на

досягнення економічного результату. До них відносяться – державне замовлення; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій. Таким чином, лише названі засоби державного регулювання мають безпосереднє відношення до господарсько-правового регулювання та впливу на ефективне функціонування державної регіональної політики, а тому їх можна визначити як господарсько-правові засоби впливу на неї.

Реалізація державної регіональної політики визначається системою заходів правового, економічного, фінансового, інформаційного та іншого характеру, а тому виникає необхідність класифікації та розмежування між собою засобів державного регулювання господарської діяльності такої політики. Оскільки вони є абсолютно різними за своїм спрямуванням та застосовуються у сферах фінансово-економічного забезпечення, підвищення конкурентоспроможності територій та сприяння інноваційному розвитку, інституційного забезпечення та інтеграції регіонів існують різні критерії їх класифікації.

Так, за своєю правовою природою господарсько-правові засоби реалізації державної регіональної політики поділяються на господарсько-виробничого характеру (договірні) та організаційно-господарського характеру (імперативні).

Засоби господарсько-виробничого характеру, або договірні характеризуються тим, що вони здійснюють регулювання економіки за допомогою договору, дія якого спрямована на забезпечення потреб та інтересів як держави, так і регіонів, який укладається між органами державної влади, наділеними організаційно-господарськими повноваженнями, та суб'єктами господарювання. Засобом державного регулювання, що відноситься до цієї категорії, є державне замовлення, оскільки це єдиний механізм, передбачений розділом II Господарського кодексу України, який реалізується не за допомогою імперативних приписів в односторонньому порядку, а на договірній (контрактній) основі.

З прийняттям Господарського кодексу України було визначено, що договірний характер має лише державне замовлення. Подальший інтенсивний розвиток економічних відносин вимагав від держави запровадження додаткових договірних механізмів впливу на суб'єктів господарської діяльності всіх форм власності, а тому було запроваджено механізм державних закупівель як додатковий засіб договірного характеру, який введено у дію Законом України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» та Законом України «Про здійснення державних закупівель». У подальшому ці два нормативно-правові акти перестали визначати договірний механізм регулювання господарської діяльності, втративши свою чинність у зв'язку з прийняттям Закону України «Про публічні закупівлі».

На сьогоднішній день державне замовлення є єдиним засобом державного регулювання економіки на підставі договірних відносин, який визначений Господарським кодексом України, однак поряд з ним існують засоби державного регулювання господарської діяльності, які не визначені ст. 12 Господарського кодексу, проте є договірними за своєю природою, наприклад, державно-приватне партнерство та публічні закупівлі, кінцевим результатом яких стає договір.

Засоби організаційно-господарського характеру, або імперативні характеризуються тим, що їх реалізація здійснюється в односторонньому порядку виключно державою, яка є монополістом, адже жоден інший суб'єкт господарської діяльності не наділений необхідними повноваженнями, які б дозволили їх запровадити. До таких засобів відносяться – надання інвестиційних, податкових та інших пільг; надання дотацій, компенсацій, цільових програм та регулювання цін та тарифів.

Перелічені засоби державного регулювання господарської діяльності є винятковими та унікальними механізмами реалізації державної допомоги, а тому такий інструмент реалізації економічної політики може бути виключно в арсеналі органів державної влади. Завдячуючи існуванню таких економічних важелів, держава має можливість здійснювати вплив на певний сектор економіки, який в даний момент цього потребує або/та покращити умови для господарювання тим суб'єктам, які функціонують у ньому.

Таким чином, засоби організаційно-господарського характеру мають на меті корегування механізму функціонування ринкової економіки країни та надання державної підтримки тим суб'єктам господарювання, які цього потребують та здійснюють виконання цільових економічних та інших програм.

Ще одним критерієм розмежування господарсько-правових засобів одне від одного є масштаб впливу, завдяки якому можна виокремити базові та цілі механізми впливу на державну регіональну політику.

Базові господарсько-правові засоби регулювання державної регіональної політики існують завдяки наявності у відповідних органів державної влади організаційно-господарських повноважень. Однак наявність таких повноважень не свідчить про те, що діяльність органів публічної влади є необмеженою. Суб'єкти, наділені такими повноваженнями, використовують господарсько-правові засоби реалізації державної регіональної політики виключно в межах своїх повноважень.

Далеко не всі повноваження, які вони використовують у своїй діяльності в інших сферах регулювання суспільних відносин, а відповідно і засоби впливу, можуть використовуватися у визначенні державної регіональної політики. Реалізація такої політики відповідними органами державної влади можлива

лише завдяки використанню вичерпного та конкретного переліку повноважень [2, с. 213].

Завдяки наявності таких організаційно-господарських повноважень, з метою реалізації економічної політики держави, виконання цільових економічних програм, програм соціального розвитку органи державної влади та місцевого самоврядування мають можливість застосовувати різноманітні засоби і механізми регулювання господарської діяльності. Проте саме базові господарсько-правові засоби є віддзеркаленням конкретних меж повноважень, якими наділені органи державної влади.

З наведеного вбачається, що базовими є всі господарсько-правові засоби впливу на державну регіональну політику, які виникли та існують завдяки наявності у механізмі функціонування органів державної влади системи дозволів, заборон та контролю.

Якщо реалізація попередніх господарсько-правових засобів здійснюється завдяки наявності конкретних повноважень у відповідних органів державної влади, то існують цілі механізми реалізації відносин у сфері державної регіональної політики. Правовий механізм реалізації відносин у сфері господарювання передбачає певну систему об'єднаних між собою спільним функціональним призначенням правових засобів – інструментів. Серед них слід назвати: об'єкт впливу, якісні властивості сегменту сфери господарювання та відповідний суб'єктний склад учасників; суб'єкти організаційно-господарських повноважень з відповідно розбудованим компетенційним навантаженням; правові засоби організаційно-господарського впливу, їх комплекси та особливості застосування; наявне державне програмування розвитку відповідного сегменту сфери господарювання та фіксація цілей державного регулювання та меж застосування його засобів [3, с. 9].

У зв'язку з цим така сукупність механізмів державного регулювання утворюють спеціальні правові режими господарювання, як комплексний засіб впливу на реалізацію державної регіональної політики.

Варто зазначити, що у ст. 12 Господарського кодексу України наведений перелік саме основних засобів державного регулювання господарської діяльності, що свідчить про можливість його розширення шляхом закріплення в нормативно-правових актах інших засобів державного регулювання. Такими додатковими засобами можуть стати окремі бюджетні програми розвитку регіону; сприяння залученню зовнішніх і внутрішніх інвестицій; кредитно-гарантійні механізми підтримки суб'єктів підприємництва; реалізація державних та регіональних програм з розвитку промисловості, транспорту, освіти; стимулювання інноваційного розвитку підприємництва; державна підтримка транскордонного співробітництва тощо.

Наведена норма закріпила не лише основні засоби державного регулювання господарської діяльності, а й те, що Господарський кодекс України є основним нормативно-правовим актом з питань державного регулювання господарської діяльності. Таким чином, не виключається можливість застосування поряд із основним законодавством, що регулює господарську діяльність, спеціального, до якого законодавець відносить інші законодавчі акти, а також програми економічного і соціального розвитку, в яких можуть бути закріплені господарсько-правові засоби регулювання державної регіональної політики.

У різні періоди становлення державної регіональної політики приймалася велика кількість нормативно-правових актів, які в подальшому були закріплені та визначені у Законі України «Про засади державної регіональної політики», як законодавство з питань державної регіональної політики.

На сьогоднішній день в основу нормативно-правової бази механізму державної регіональної політики, в якій можуть визначатися господарсько-правові засоби її реалізації, входять: Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закон України «Про державно-приватне партнерство», Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництво та житлово-комунальне господарство України та Положення про Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України.

З прийняттям Закону України «Про засади державної регіональної політики» було визначено правові, економічні, соціальні, екологічні, гуманітарні та організаційні засади державної регіональної політики. Запровадження механізму функціонування державної регіональної політики можливо лише у разі фіксації як у Законі України «Про засади державної регіональної політики», так і у законодавстві з питань державної регіональної політики, чітких та конкретних юридичних складових державної регіональної політики, які, будучи закріпленими у нормативно-правовому акті вищої юридичної сили, підлягають обов'язковому застосуванню та виконанню.

Названий нормативно-правовий акт визначив та закріпив загальну правову основу формування та реалізації державної регіональної політики як складової частини внутрішньої політики України, однак не виокремив чітких та конкретних засобів, у тому числі господарсько-правових, її реалізації. Положення Закону України «Про засади державної регіональної політики» не містять жодної статті, яка б визначала механізми здійснення такої політики. Окрім того, серед повноважень суб'єктів державної регіональної політики, якими вони наділені відповідно до цього Закону, не міститься визначених господарсько-правових засобів, які вони використовують у своїй діяльності.

Така ситуація не відповідає положенням ст. 19 Конституції України, відповідно до якої «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України». Таким чином, суб'єкти державної регіональної політики можуть реалізовувати лише ті напрями та завдання, які передбачені чинним законодавством України. Без закріплення у законодавстві певної складової регіональної політики та механізму її реалізації неможливе виконання цілей, поставлених державною регіональною політикою [4, с. 350].

Саме місцеві органи державної влади та місцевого самоврядування здійснюють вирішення економічних, соціальних, політичних проблем шляхом практичної реалізації напрямів державної регіональної політики на місцях. Такі органи не є суб'єктами господарювання, проте вони мають господарську компетенцію, для реалізації якої наділені організаційно-господарськими повноваженнями – сукупністю прав і обов'язків, якими вони делегуються, з управління господарською діяльністю та/або її регулювання, складовою якої є контроль.

Завдяки аналізу закріплених у Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» компетенційних навантажень та організаційно-господарських повноважень, якими наділені органи місцевого самоврядування, можна виокремити господарсько-правові засоби реалізації державної регіональної політики.

Стаття 25 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» закріпила загальну компетенцію сільських, селищних, міських рад, де визначено загальні засоби впливу на функціонування державної регіональної політики у регіоні, зокрема – програми соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць; місцеві податки і збори відповідно до Податкового кодексу України; надання відповідно до чинного законодавства пільг по місцевих податках і зборах, а також земельному податку [5].

При цьому визначено спеціальні господарсько-правові засоби впливу, які мають у своєму розпорядженні виключно такі органи – місцеві запозичення; передача коштів з відповідного місцевого бюджету; встановлення для підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету; організація співробітництва територіальних громад, суб'єктом якого є територіальна громада села, селища, міста, у формах, визначених ст. 4 Закону України «Про співробітництво територіальних громад».

Таким чином, у механізмі, реалізації державної регіональної політики існують господарсько-правові засоби, які визначені не лише положенням ст. 12 Господарського кодексу України, а й іншими нормативно-правовими актами, в тому числі і Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні».

Одним із таких нормативно-правових актів, який визначив засіб впливу на господарську діяльність, є Закон України «Про державно-приватне партнерство». Мета державно-приватного партнерства полягає у задоволенні суспільних потреб завдяки поєднанню у ньому спільної діяльності державних органів влади і приватного сектора. Головною його відмінністю є те, що на відміну від інших традиційних відносин у сфері господарювання воно має свої власні базові моделі фінансування і методи управління [6, с. 156].

Державно-приватне партнерство абсолютно повністю відрізняється від засобів, визначених Господарським кодексом, оскільки реалізація лише цього господарсько-правового засобу можлива виключно у співпраці держави з її приватними партнерами, а тому можна зробити висновок про те, що сфера, яку вони регулюють, охоплює абсолютно інше коло господарських правовідносин, ніж визначені у розділі II Господарського кодексу України.

Державно-приватне партнерство, як засіб регулювання господарської діяльності є більш ефективним у тому разі, коли приватний сектор здійснює проектне фінансування, створює і модернізує інфраструктурні об'єкти, що традиційно керувалися і знаходилися у власності держави. Це пов'язано з тим, що у держави не завжди є достатня кількість фінансово-матеріального забезпечення, інноваційних та сучасних ресурсів, а інколи й просто можливостей, для того, аби покращувати умови здійснення господарської діяльності. Однак в епоху технологічного розквіту такі можливості, здебільшого, має приватний сектор – який у Законі України «Про державно-приватне партнерство» визначений як приватні партнери. Проте варто наголосити на тому, що державно-приватне партнерство – це не лише засіб реалізації державної регіональної політики, а й комплексний механізм.

Проаналізувавши Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, яким визначено повноваження цього Міністерства, можна також виокремити господарсько-правові засоби реалізації державної регіональної політики – моніторинг соціально-економічних та інших показників розвитку регіонів, районів і міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення; формування переліку показників, за якими проводиться моніторинг розвитку територій і визнання їх депресивними; розроблення програм подолання депресивності територій і проведення моніторингу їх виконання; розроблення, затвердження, перевірка, перегляд, внесення змін, скасування стандартів

у сфері житлово-комунального господарства, стандартів з питань житлової політики, а також національних стандартів і кодексів усталеної практики; здійснення організаційного забезпечення з питань державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла, формування житлового фонду соціального призначення, кредитування індивідуальних сільських забудовників; подання Міністерством пропозиції щодо порядку формування цін (тарифів) на житлово-комунальні послуги, які підлягають регулюванню [7].

Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, будучи суб'єктом організаційно-господарських повноважень, у механізмі реалізації державної регіональної політики використовує господарсько-правові засоби, які визначені положеннями ст. 12 Господарського кодексу України, а Положенням про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України вони лише розширені та деталізовані.

Засоби реалізації державної регіональної політики не обмежуються виключно регулюванням давно відомих проблем та потреб кожної окремо взятої території, вони повинні швидко та адекватно відображати будь-які зміни, які виникають у суспільстві. Положенням про Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України визначено засоби реалізації державної регіональної політики, які використовує Міністерство завдяки своїй компетенції – здійснення стратегічного планування щодо економічного відновлення та розбудови миру на територіях, які зазнали негативного впливу внаслідок збройного конфлікту та/або тимчасової окупації; здійснення як державний замовник загального керівництва і контролю за розробленням державних цільових програм та виконанням визначених в них заходів і завдань; здійснення заходів і завдань, спрямованих на виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, тощо [8].

З наведеного вбачається, що господарсько-правові засоби реалізації державної регіональної політики визначені в умовах, коли лише миттєва реакція держави на нові обставини може забезпечити вихід із непростой ситуації з мінімальними втратами. Тому ефективна реалізація державної регіональної політики навіть в такі складні та непрості часи потребує розроблення механізму, який дозволить змінювати перелік господарсько-правових засобів в залежності від потреби та доцільності їх використання.

У зв'язку з цим не втрачає своєї актуальності і питання про повернення до реального застосування спеціальних режимів господарювання в межах спеціальних економічних зон, територій з пріоритетним розвитком та в умовах надзвичайного стану, екологічної ситуації або в умовах воєнного стану [9, с. 137].

Оскільки такі спеціальні режими господарської діяльності запроваджуються в чітко визначених територіальних межах та знаходяться на території певного регіону, виникає необхідність у їх врахуванні під час розроблення напрямів реалізації державної регіональної політики на таких територіях. Наявність у регіоні таких спеціальних об'єктів, які потребують наявності відмінного від інших механізмів функціонування, призводить до розроблення в державній регіональній політиці і особливих господарсько-правових засобів. Регіон, будучи об'єктом державної регіональної політики, отримує комплексне регулювання абсолютно всіх наявних у ньому відносин, а тому відсутність у такій політиці урегульованого питання спеціальних режимів є свідченням її неповноти і як результат може призвести до недосягнення поставлених перед нею завдань у конкретно взятому регіоні.

Крайнім проявом державної регіональної політики є введення надзвичайного або воєнного стану в Україні або на окремій її місцевості. Оголошення таких станів є небезпечним не лише для життя і здоров'я громадян, територіальної цілісності країни, а і для господарської діяльності, від якої залежить економічна ситуація в країні. У Господарському кодексі України передбачено порядок здійснення господарської діяльності у таких ситуаціях, однак він носить загальний та декларативний характер з наявністю бланкетних норм, які містять у собі лише обмеження та заборони, а не перелік конкретних заходів, які необхідно запроваджувати.

Введення таких станів особливо потребує наявності чіткого, у тому числі господарсько-правового, інструментарію, який має застосовуватися до суб'єктів господарських відносин у разі виникнення подібних ситуацій. Внаслідок відсутності розробленого переліку засобів, які слід використовувати у разі загострення такої ситуації, може бути отримано значні втрати у зв'язку з неефективним функціонуванням підприємств або і взагалі їх зупиненням.

Такий інструментарій необхідно систематизувати в межах відповідного законодавства, в тому числі у Законі України «Про засади державної регіональної політики», в якому має бути визначено суб'єктний склад у вивченні та запровадженні названих та інших засобів реалізації державної регіональної політики. Кожен з них, не дивлячись на ступінь їх господарсько-правової урегульованості, необхідно адаптувати в контексті регулювання відносин, пов'язаних з реалізацією саме державної регіональної політики, з урахуванням її специфічних завдань та природи.

Висновки. На підставі викладеного вище можна зробити висновки про таке.

1. Господарсько-правові засоби реалізації державної регіональної політики ні в юридичній науці, ні в законодавстві України не виокремлені в окрему групу і не визначені як такі. Фіксація у різних нормативно-правових актах

окремих організаційно-правових засобів реалізації державної регіональної політики тільки підсилює відсутність їхньої законодавчої систематизації як такої і зокрема їх господарсько-правового сегменту. Саме тому виникає потреба у їхній класифікації, систематизації та консолідації, що дозволить краще розуміти, які інструментарії забезпечення такої політики уже наявні в правовому арсеналі, а яких не вистачає та необхідно доповнити.

2. Відсутність переліку господарсько-правових засобів, а головне – відповідних повноважень органів державної влади, які б дозволяли їх застосовувати, означає також відсутність визначеного правового механізму реалізації державної регіональної політики в режимі законності.

3. Нагальним завданням, яке має стояти перед законодавчою політикою держави та юридичною наукою, є розроблення таких засобів, їх адаптація в єдиний функціональний механізм та імплементація в законодавство України.

4. Перелік основних засобів державного впливу на господарську діяльність, які застосовуються державою для реалізації власної економічної політики, визначені ст. 12 Господарського кодексу України. Однак поряд з основними господарсько-правовими засобами законодавством України передбачені і спеціальні засоби, такі, наприклад, як державно-приватне партнерство, що залишаються поза зазначеним переліком.

5. Державно-приватне партнерство, спеціальні режими господарювання та інші спеціальні господарсько-правові засоби стимулювання регіонального економічного розвитку слід визначити як основні інструментальні складові реалізації державної регіональної політики. Відтак, такі засоби потребують більш детального вивчення ефективності їх впливу на господарську діяльність в регіональному вимірі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Щербина В. С. Господарське право: підручник. 6-те вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 640 с.
2. Задихайло Д. Д. Повноваження Уряду України щодо регіонального розвитку та діяльності в надзвичайних умовах. Засоби та механізми господарсько-правового регулювання: колективна монографія / за ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. Т. 3. С. 192–241.
3. Череповський Є. В. Галузеві механізми організаційно-господарського впливу на відносини в сфері промислового виробництва: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: Харків, 2017. 21 с.
4. Задихайло Д. Д. Конституційно-правові засади діяльності уряду України в економічній сфері. Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колективна монографія / за ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. Т. 1. С. 317–368.

5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. Дата оновлення: 09.02.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 26.05.2017).
6. Вінник О. М. Проблеми використання корпоративної форми державно-приватного партнерства. *Юридична наука, практика і освіта*: збірник наукових праць. Луганськ / за заг. ред. О. В. Шаповалої. Луганськ: Вид-во СЛУ, 2010. 256 с.
7. Положення про Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України: Постанова Каб. Міністрів України від 30.04.2014 № 197. Дата оновлення: 05.05.2017. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/197-2014-п> (дата звернення: 11.05.2017).
8. Положення про Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України: Постанова Каб. Міністрів України від 08.06.2016 № 376. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/376-2016-п> (дата звернення: 11.05.2017).
9. Зельдина Е. Р. Проблемы модернизации законодательства о специальном режиме хозяйствования. *Экономика и право*. 2007. Вып. 1 (17). С. 136–140.

REFERENCES

1. Shcherbyna, V. S. (2013). *Hospodarske pravo*. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
2. Zadykhailo, D. D. (2013). *Povnovazhennia Uriadu Ukrainy shchodo rehionalnoho rozvytku ta diialnosti v nadzvychainykh umovakh. Zasoby ta mekhanizmy hospodarsko-pravovoho rehuliuвання*. D. V. Zadykhailo (Ed.). Kharkiv: Yurait. T. 3. 192–241 [in Ukrainian].
3. Cherepovskyi, Ye. V. (2017). *Haluzevi mekhanizmy orhanizatsiino-hospodarskoho vplyvu na vidnosyny v sferi promysloвого vyrobnytstva. Extended abstract of candstate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
4. Zadykhailo, D. D. (2013). *Konstytutsiino-pravovi zasady diialnosti uriadu Ukrainy v ekonomichnii sferi. Haluzeva ekonomichna polityka derzhavy: problemy pravovoho zabezpechennia*. D. V. Zadykhailo (Ed.). Kharkiv: Yurait. T. 1. 317–368 [in Ukrainian].
5. *Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 r. 280/97-VR*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
6. Vinnyk, O. M. (2010). *Problemy vykorystannia korporatyvnoi formy derzhavno-privatnoho partnerstva. Yurydychna nauka, praktyka i osvita: zbirnyk naukovykh prats*. Luhansk: Vyd-vo SNU [in Ukrainian].
7. *Polozhennia pro Ministerstvo rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho gospodarstva Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.04.2014 r. 197*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/197-2014-п>.
8. *Polozhennia pro Ministerstvo z pytan tymchasovo okupovanykh terytorii ta vnutrishno peremishchenykh osib Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 08.06.2016. 376 r*. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/376-2016-п>.
9. Zeldina E. R. (2007). *Problemyi modernizatsii zakonodatelstva o spetsialnom rezhime hozyaystvovaniya. Ekonomika i pravo – Economy and Law. issue 1(17)*, 136–140 [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 10.06.2017 р.

Л. С. ТЕРТЫШНА

соискатель кафедры хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков, Украина

ХОЗЯЙСТВЕННО-ПРАВОВЫЕ СРЕДСТВА РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ РЕГИОНАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ

Статья посвящена комплексному исследованию хозяйственно-правовых средств, с помощью которых обеспечивается эффективное функционирование государственной региональной политики. Определено, что наряду с основными средствами регулирования такой политики, которые закреплены Хозяйственным кодексом Украины, существуют специальные средства, содержащиеся в других нормативно-правовых актах. Установлено, что действие всех этих хозяйственно-правовых средств направлено на регулирование единого объекта – государственной региональной политики, однако на законодательном уровне отсутствует их классификация, систематизация и консолидация.

Ключевые слова: государственная региональная политика, экономическая политика, хозяйственно-правовые средства, государственный заказ, государственно-частное партнерство.

L. S. TERTYSHNA

PhD. Student of the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv, Ukraine

ECONOMIC AND LEGAL MEANS OF IMPLEMENTATION OF STATE REGIONAL POLICY

Problem setting. Achievement of priority goals and tasks set for the state regional policy is carried out through economic and legal means. There is a need to define the list of economic and legal means of implementation of state regional policy; to identify the sources that contain such funds; to provide a classification of economic and legal means.

Recent research and publications analysis. Economic and legal means of influence on economic relations are a constant object of research in scientific works of D. V. Zadykhailo, V. O. Usatyi, V. A. Yusupov, Yu. Ye. Atamanova, V. I. Kukhar, Ye. V. Cherepovskyi. However, the question of economic and legal means of implementation of state regional policy has not been investigated.

Paper objective. The purpose of the article is to study all economic and legal means by which the regulation of the state regional policy is carried out, as well as the provision of classification and systematization of such funds.

Paper main body. Not all means of state regulation provided by the current legislation of Ukraine relate to the state regional policy and accordingly regulate it. That is why it is

advisable to identify those tools that promote introduction and effective implementation of this policy.

Such a toolkit must be systematized within the framework of the relevant legislation, including the Law of Ukraine “About the Principles of State Regional Policy”. The law should determine the subject composition of the study and introduction means of implementation the state regional policy. Each means must be adapted to the specific tasks and nature of the state regional policy.

Conclusions of the research. On the basis of the above possible to infer:

1. Economic and legal means of implementation of state regional policy are not isolated in a separate group. Fixation in various regulatory legal acts of certain organizational and legal means heightens the lack of legislative systematization. There is a need for its classification, systematization and consolidation.

2. The absence of a list of economic and legal means, and the corresponding powers of state authorities also means the absence of a definite legal mechanism for the implementation of the state regional policy in regime legitimacy.

3. The development of such tools, their adaptation into a single functional mechanism and the implementation of Ukrainian legislation is the highest priority that should be addressed by the state’s legislative policy and legal science.

4. The list of the main means of state influence on economic activity is determined by Article 12 of the Economic Code of Ukraine. However, along with the main economic and legal means, the legislation of Ukraine also provides special means.

5. Public-private partnership, special economic regimes and others special economic and legal means should identify as the main instrumental components of the implementation of the state regional policy.

Short Abstract for an article

Abstract. The article is devoted to the comprehensive study of economic and legal means by which the effective functioning of the state regional policy is ensured. It is determined that, along with the main means of regulation, which are enshrined in the Commercial Code of Ukraine, there are special means which are contained in other normative-legal acts. The author established that the action of all these economic and legal means aims to regulate the single object – the state regional policy, but their classification, systematization and consolidation are not fixed at the legislative level.

Key words: state regional policy, economic policy, economic and legal means, state orders, public-private partnership.